

اندازه شهر و میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی در ایران

(مطالعه موردی: شهرهای شیراز، جهرم و سروستان)

حسین حاتمی نژاد^۱، امیر اشنویی^۲، امیررضا خاوریان گرمسیر^۳ و محمد صادق افراسیابی^۴

تاریخ دریافت: ۹۳/۰۴/۰۵

تاریخ پذیرش: ۹۳/۰۹/۰۹

چکیده: پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه اندازه شهر و میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی در شهرهای ایران صورت پذیرفته و در آن از روش اسنادی و پیمایشی استفاده شده است. جامعه آماری تحقیق ۳ شهر استان فارس (کلان‌شهر شیراز، شهر میانی جهرم و شهر کوچک سروستان) بر اساس آمار مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۰ است. حجم نمونه با استفاده از فرمول نمونه‌گیری کوکران به ترتیب برای شهرهای شیراز، جهرم و سروستان عدد ۳۸۴، ۳۸۳ و ۳۸۰ محاسبه شده است. پس از گردآوری اطلاعات با استفاده از ابزار پرسشنامه محقق‌ساخته و پردازش داده‌ها با نرم‌افزار SPSS، با توجه به سطح سنجش متغیرها از روش‌های آمار توصیفی و آماره‌های استنباطی (کای اسکوار، اسپیرمن، کروسکال والیس و دلبیو کندال) استفاده شده است. نتایج آزمون کای اسکوار نشان می‌دهد که میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی در شهرهای ایران مناسب نیست. نتایج آزمون اسپیرمن نشان می‌دهد که بین میزان محرومیت از خدمات شهری و گرایش به رفتارهای وندالیستی رابطه معنی‌داری وجود دارد. نتایج آزمون کروسکال والیس بیانگر تفاوت معنی‌دار در میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی در شهرها با اندازه‌های مختلف است. طبق نتایج به دست آمده از آزمون رتبه‌های دلبیو کندال، مشخص گردید که میانگین رتبه میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی در شهر سروستان (۲/۲۳) بیشتر از شهرهای جهرم (۲/۲۲) و شیراز (۱/۵۵) است.

واژگان کلیدی: رفتارهای وندالیستی، اندازه شهر، محرومیت خدماتی، شیراز، جهرم، سروستان.

^۱ دانشیار، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تهران

^۲ دانشجوی دکترای جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کاشان، باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان (نویسنده مسئول)

آدرس پست الکترونیکی: amir.oshnoui@gmail.com

^۳ دانشجوی دکترای جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تهران

^۴ دانشجوی دکترای جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه شهید بهشتی

Archive SID

۱- مقدمه

رشد شتابان شهرنشینی و ظهور کلان‌شهرها و شهرهای با اندازه‌های متفاوت عواقب و پیامدهای متفاوتی را به دنبال داشته و با آسیب‌های شهری متعددی همراه شده است (علی اکبری، ۱۳۸۳، ۴۶). ازدیاد جمعیت، تراکم شهرها و صنعتی شدن هر چه بیشتر جوامع پیامدهای مثبت و منفی را به همراه دارند. از آنجا که پیامدهای مثبت مقبولیت فراوان و مشتاقان بیشتر و پیامدهای منفی متولیان کمتری دارد، اغلب پیامدهای منفی پدیده‌های فوق‌الذکر باری سنگین‌تر از پیامدهای مثبت به دوش مسئولان هر جامعه‌ای می‌گذرانند. بزهکاری و رفتارهای وندالیستی^۱ از پیامدهای منفی عمده‌ای است، که بر رفاه افراد، خانواده‌ها و جوامع تأثیر بسیار می‌گذارد (گومز بواندیا، ۱۳۸۰، ۷).

اندازه شهر^۲ همواره به عنوان یکی از متغیرهای مهم و تأثیرگذار بر زندگی شهری مطرح است (Mouritzen, 1989, 665). نظریات مختلف، تأثیر اندازه شهر را بر روابط و تعاملات اجتماعی و حتی روان افراد به شیوه‌های مختلفی از جبرگرایی تا انکار هرگونه تأثیر، یا ترکیبی از این دو بررسی کرده‌اند (صدیق سروستانی، ۱۳۶۹). برنامه‌ریزان شهری در کنار توجه به عواملی مانند فرهنگ، شیوه معیشت، آداب و رسوم، محیط جغرافیایی به بزرگی و کوچکی اندازه شهر نیز توجه داشته‌اند. یکی از مهمترین پرسش‌های آن‌ها این بوده است که اندازه بهینه برای شهر چقدر است؟ (Oliver, 2000, 92).

در دوران اخیر مسایل ناشی از سازگاری با زندگی شهری و پیدایش مسائل شهری که ریشه در گسترش اندازه شهر دارند - مانند ازدحام جمعیت، آلودگی زیست‌محیطی، آلودگی بصری و صوتی، مشکلات ناشی از تراکم وسائل نقلیه، بزهکاری، فقر و حاشیه‌نشینی - زمینه جلب توجه بسیاری از محققین به ویژه وبر و زیمل را به این مسأله فراهم کرد (ریترز، ۱۳۸۷، ۱۳۷). پرسش اصلی برای برنامه‌ریزان شهری این بوده است که اندازه شهر و تعداد شهروندان در تعامل چه تأثیری بر چهارچوب این تعامل و روابط اجتماعی دارد. آیا روابط اجتماعی با ازدیاد تعداد شهروندان تغییر می‌کند؟ این

تغییرات در صورت رخداد، چه کیفیتی دارند؟ و چه تفاوت‌هایی را در کنش و منش اعضای جامعه شهری ایجاد می‌کنند. بنابراین در نگاه برنامه‌ریزی شهری به اندازه شهر، تأکید و کانون توجه بر تأثیر اندازه شهر بر تعاملات اجتماعی و جنبه‌ها و صور مختلف دیگر آن است (ایمانی جاجرمی، ۱۳۸۰، ۱۰۶).

رشد سریع شهرنشینی در ایران به همراه ویژگی‌های این گسترش شتابان که با مهاجرت‌های وسیع، عدم تعلق شهروندی، احساس تبعیض و تفاوت در توزیع منابع و امکانات و در نهایت ساختار سنی بسیار جوان از یک سو همراه بوده است و انواع سرخوردگی‌های اجتماعی و ناکامی‌ها از سوی دیگر سبب برو رفتارهای پرخاشگرانه و تخریبی در محیط‌های شهری شده است. در وضعیتی که همبستگی متقابل فرد و جامعه از میان برود و فرد نتواند به کمک سازوکارها و بازارهایی که جامعه در اختیارش قرار می‌دهد به اهدافش دست یابد، در نتیجه تلاش می‌کند از راه‌های غیر عرفی به آن اهداف برسد (نقدی، ۱۳۹۲، ۱۵۸). تحقیق حاضر در تلاش است که به بررسی رابطه اندازه شهرها (کلان-شهرها، شهرهای متوسط و شهرهای کوچک) و میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی در شهرها بپردازد.

۱-۱- مبانی نظری تحقیق

در روان‌شناسی محیطی تأثیر عوامل بیرونی یعنی محیط طبیعی (جغرافیا) و محیط فیزیکی یا تکنولوژی (معماری) و یا به عبارت دیگر خصوصیات فضایی-فیزیکی، بر رفتار انسان مورد مطالعه قرار می‌گیرد (ونز و همکاران، ۲۰۰۱، ۳۱). بحث اصلی روان‌شناسی محیط در این زمینه موضوع تراکم است، که یکی از مهمترین جنبه‌های مشترک میان روان‌شناسی محیط و برنامه‌ریزی شهری است که چگونگی اثرگذاری آن بر رفتار انسان، در سه مفهوم تراکم، تراکم موجود و ازدحام مورد توجه پژوهشگران رفتار محیط قرار می‌گیرد (Churchman, 2001, 196). روان‌شناسی محیط از منظر فوق بر این نکته تأکید دارد که تراکم جمعیتی بالا بر شش جنبه از رفتار اجتماعی تأثیر می‌گذارد؛ جنبه آسیب‌شناسی اجتماعی در رفتار نظیر

مؤلفه‌های جغرافیایی شهر در بروز جرائم و آسیب‌های شهری مطالعه می‌شود؛ این دیدگاه با دو مدل تئوریک به تبیین جغرافیای جرائم شهری می‌پردازد؛ (۱) مدلی که مناطق مرکزی شهرها را خاستگاه جرائم شهری می‌داند و با الگوی شهرنشینی کشورهای غربی هماهنگ است و (۲) مدلی که جرائم و آسیب‌های شهری را در نواحی حاشیه‌ای شهرها جستجو می‌کند و با جغرافیای جرائم شهری کشورهای در حال توسعه منطبق است (علی اکبری، ۱۳۸۳، ۵۱).

صفت مشخصه انسان‌ها، اجتماعی بودن آن‌ها و زندگی کردن به صورت گروهی است. هر اجتماعی نیز بر اساس موازین خود، زندگی در این شبکه پیچیده اجتماعی سبب می‌شود که مردم آداب و سلوک زندگی در کنار یکدیگر را یاد گرفته و تابع هنجارهای معینی رفتار نمایند؛ اما گاهی اوقات، برخی افراد، این آداب و هنجارها را زیر پا گذاشته و از آن تخطی می‌نمایند. این افراد نظم حاکم بر زندگی اجتماعی را بر هم ریخته و نوعی سرگردانی و آشفتگی اجتماعی ایجاد می‌کنند.

در شرایطی که همبستگی متقابل فرد و جامعه از میان برود و فرد نتواند به کمک سازوکارها و ابزارهایی که جامعه در اختیارش قرار می‌دهد به اهدافش دست یابد، تلاش می‌نماید تا از راه‌های خلاف، دستیابی به اهداف را محقق سازد. در نتیجه گوییم فرد نابهنجار می‌شود. نابهنجاری‌ها در قالب‌های مختلفی در جامعه ظهور پیدا می‌کنند مانند سرقت، اعتیاد، فرار از خانه، فحشا و... یکی از این نابهنجاری‌ها گرایش به تخریب است. چنین فردی را در اصطلاح، جامعه شناسان وندال می‌گویند و گرایش به این گونه تخریب‌ها وندالیسم نامیده می‌شود (عزیز آبادی فراهانی و ابتهاج، ۱۳۹۱، ۶۲).

از آنجایی که بسیاری از متخصصان علوم اجتماعی معتقدند تخریب اموال مقدمه‌ای برای رفتار بزهکارانه است، می‌توان به اهمیت مسأله وندالیسم پی برد (مطلق و ندری، ۱۳۹۲، ۱۱۹). فضای شهری از جمله مؤلفه‌های پدیدآورنده پدیده‌های اجتماعی است، اگر به صورت نامناسب تنظیم و چیده شده باشد، کارکرد نامناسب برخی فضاها، امروزه واقعیتی تکان‌دهنده و

جرم، طلاق، خودکشی و امراض روحی مهمترین آن‌هاست که غالبا در رابطه با اندازه شهر و تراکم جمعیتی آن مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد (Gifford, 1997, 158).

مکتب شیکاگو به بررسی جامعه شناختی علل جرائم شهری در دهه دوم قرن بیستم پرداخته است. این مکتب بر اساس تجربه ناهنجاری‌های اجتماعی در شهرهای بزرگ صنعتی آمریکا و با الهام از مفهوم اکولوژیکی در علوم زیستی، مفاهیم اکولوژی اجتماعی را وارد مطالعات شهری کرد (شکویی، ۱۳۶۵، ص ۱۶). این مکتب رفتار یک شهرنشین را در قالب محیط اجتماعی او قابل مطالعه می‌داند و جرائم و انحرافات اجتماعی در محیط‌های شهری را با توجه به وسعت شهر، تراکم جمعیت و ناهمگنی‌های فرهنگی در اماکن شهری جدید به تحلیل می‌کشد (رمی، ۱۳۵۸، ۲۲).

آنچه در بررسی جغرافیای جرایم شهری اهمیت دارد، رابطه فضا و محیط شهری با رفتارهای اجتماعی از نوع منفی و ناهنجار آن است.

در واقع این موضوع که طی چند دهه اخیر به مطالعات جغرافیای شهری افزوده شده است. چارچوب عملی برای تحلیل فضایی و مکانی جرم و مطالعه رابطه ناهنجاری‌ها با فضا و زمان را در محدوده شهرها فراهم می‌نماید. به طور کلی در این مطالعات چگونگی پیدایش، کیفیت و نحوه پراکندگی اعمال مجرمانه در محدوده جغرافیایی شهر مورد بررسی قرار می‌گیرد و به کمک نمایش فضایی اعمال مجرمانه و تلفیق این اطلاعات با داده‌های مکانی محل ارتکاب جرایم و شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی مجرم و محل سکونت او، امکان شناسایی کانون‌های جرم‌خیز^۲، پیش بینی محل‌های احتمالی وقوع ناهنجاری در محدوده شهر فراهم می‌شود. در نهایت این اطلاعات به شکل مؤثری می‌تواند به کاهش میزان جرایم در سطح شهر و پیش‌گیری از بزهکاری و افزایش ایمنی کمک نماید (کلانتری، ۱۳۸۰، ۶۴ - ۶۳).

در جغرافیای شهری معاصر روابط میان محیط جغرافیایی و جرائم شهری از دیدگاه جغرافیای اجتماعی مورد بررسی قرار می‌گیرد که در آن نقش

خشونت‌بار را بر مدیران و برنامه‌ریزان شهری آشکار می‌کند؛ واقعیتی به نام «عدم امنیت». رواج دامن‌گیر و بی‌سابقه تخریب‌گرایی، خرید و فروش و قاچاق مواد مخدر، امروزه فراوان در فضای شهر متداول گشته است (معصوم، ۱۳۸۰، ۱۰۹). امروزه در بسیاری از شهرهای بزرگ و ندالیسم به صورت یک مشکل اجتماعی حاد مطرح است که نه تنها سلامتی و امنیت جامعه را به مخاطره می‌اندازد، بلکه هزینه‌های مالی گزافی را به مالیات دهندگان و ساکنین این شهرها تحمیل می‌کند. بر خلاف بسیاری از جرائم و انحرافات، آثار و ندالیسم مشهود و پیداست.

بر اساس گزارش‌های ارائه شده و آمارهای مربوط به موضوعات و ندالیسم در برخی کشورها نظیر ایالات متحده، کانادا، آلمان غربی، روسیه، سوئد، انگلستان، هلند، فرانسه، آلمان و استرالیا، تخریب اموال مدرسه، علائم ترافیک و تابلوهای راهنمایی، شکستن شیشه اماکن خالی از سکنه، شکستن لامپ خیابان‌ها و پارک‌ها، تخریب کیوسک تلفن و شکستن دستگاه تلفن عمومی، قطع سیم برق و تلفن، شکستن درختان خیابان‌ها و پارک‌ها، تخریب مجسمه‌های میادین، تخریب اموال پارک‌ها و اماکن عمومی، پاره کردن صندلی سینماها، تئاترها و اتوبوس‌های شهری، تخریب اموال کتابخانه‌ها، تخریب و صدمه زدن به اتومبیل‌های پارک شده در خیابان‌ها، تخریب برخی وسائل داخل هواپیماهای مسافربری و قطارها و ترن‌های زیر زمینی، تخریب ریل‌های راه آهن، تخریب اموال بیمارستان‌ها، کارخانه‌ها، مراکز تجاری، ایجاد آتش سوزی در جنگل‌ها، مراتع و برخی انبارهای عمومی، بمب گذاری با هدف تخریب اموال عمومی، استفاده از مواد منفجره نظیر ترقه و بمب دستی به منظور آسیب و تخریب برخی از متعلقات اشخاص حقیقی و حقوقی و موارد عدیده دیگر از رایج‌ترین صور رفتار بزهکارانه و ندالیستی در جامعه مدرن است.

۱-۱- پیشینه تحقیق

تاکنون تحقیقات فراوانی درباره اندازه شهر و نرخ بزهکاری و رفتارهای و ندالیستی انجام شده است که در

ادامه به برخی اشاره می‌شود. شومبار دولوو^۴ (۱۹۵۹) با استفاده از شاخص ازدحام بر بررسی رفتارهای بزهکارانه پرداخته‌اند و بیان داشته که امراض، جنایات و ازدحام ارتباط و همبستگی مشخصی با هم دارند (1959 Chombrt, به نقل از هال، ۱۳۹۰، ۲۰۵). به زعم زیمل اندازه گروه با افزایش تعداد کنش ورزان ترتیب ساختی خاصی را بر گروه تحمیل می‌کند (لوین، ۱۳۸۱، ۱۰۰). در سال ۱۹۶۸ انگلز^۵ در بررسی جرایم خیابانی کالیفرنیا ارتباط بین جرم و تراکم جمعیت را تأیید کرد. وی همچنین اعتقاد داشت احتمال وقوع جرم در خیابان‌های پرتراکم و بافعالیت زیاد شهر بیشتر است (کلانتری، ۱۳۸۰، ۸۰).

نتایج تحقیق فیشر (۱۹۸۰) نشان می‌دهد نرخ بزهکاری در فاصله سال‌های ۱۹۵۵-۱۹۷۵ به نسبت شهرهای بزرگ، شهرهای کوچک و روستاها افزایش یافته است. نتایج ویلسون و هیلی (۱۹۸۷) نشان می‌دهد وندال‌ها به طور عمده از جنس مذکر هستند و متعاقباً به خانوارهای دارای بعد جمعیتی بالا و دارای گرایش شدید به انجام اعمال خرابکاری در داخل گروهی که بدان تعلق دارند هستند و همچنین پایبندی چندانی به قوانین و مقررات اجتماعی ندارند. به سخن دورکهایم، وندالیسم در زمره آن دسته از انحرافات و بزهکاری‌هایی است که در جوامع جدید، نمود و ظهور یافته است (دورکهایم، ۱۳۴۳، ۹۴).

ژانورن (۱۳۶۷)، ویلکینسن (۱۹۹۵)، هوبر (۱۹۹۱) و گلداستون (۱۹۹۸) آن را مدرن و نوظهور دانسته‌اند که به مثابه معضلی اجتماعی تا نیم قرن پیش مطرح نبود. به زعم این صاحب‌نظران، عصیان روز افزون انسان، به ویژه نسل جوان، در برابر تحمیلات اجتماعی و نیروهای قاهر و سرکوبگر بیرونی نه تنها مبین احساس اجحاف و درماندگی آن‌ها بلکه گویای خشم و پرخاشگری آنان در اثر احساس اجحاف و درماندگی است (شکریگی و محمدی راد، ۱۳۸۵، ۶۴). به نظر باستییه، شهر هر اندازه مهمتر و وسیع‌تر باشد، ساکنانش کمتر احساس می‌کنند که جزئی از آنند و در آن صورت بیشتر احساس تنهایی و له شدن در شهری را خواهند داشت (باستییه، ۱۳۷۷، ۴۴۱). نتایج تحقیق سكاتو و هینینگ

جمعیت را به عنوان بعد اصلی مقیاس شهر در مطالعات شهری می‌دانند. به نظر آنها مقیاس یا اندازه شهر معمولاً به تعداد جمعیت ساکن در یک محدوده مشخص جغرافیایی اطلاق می‌شود (زبردست، ۱۳۸۳، ۱۱۴). با توجه به مطالب گفته شده تعریف دقیقی از شهرهای کوچک، میانی و بزرگ وجود ندارد. به همین دلیل معمولاً آستانه‌های حداقل و حداکثر برای تعیین و تشخیص شهرهای کوچک، میانی و بزرگ به کار گرفته می‌شود. در این تحقیق، شهرهای با جمعیت بیش از ۵۰۰ هزار نفر به عنوان شهرهای بزرگ (کلان‌شهر)، شهرهای با جمعیت بیشتر از ۵۰ هزار نفر به عنوان شهر میانی و شهرهای کمتر از ۵۰ هزار نفر به عنوان شهرهای کوچک در نظر گرفته شده است.

در تحقیق حاضر، شهر شیراز را که یکی از کلان شهرهای ایران است، به عنوان شهر بزرگ در نظر گرفتیم و برای اینکه نمونه‌های دیگر تحقیق، از نظر ویژگی‌های اجتماعی-اقتصادی و فرهنگی با شهرهای با شیراز سنخیت داشته باشد و نتایج تحقیق تدقیق تر شود شهرهای جهرم (به عنوان شهر میانی) و شهر سروستان (به عنوان شهر کوچک) از استان فارس انتخاب شد.

میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی: وندالیسم به معنای تخریب اماکن و وسایل و امکانات شهری است (فرهنگ لانگمن، ۲۰۰۳). وندالیسم به مفهوم داشتن نوعی روحیه بیمارگونه به کار رفته و مبین تمایل به تخریب آگاهانه، ارادی و خودخواسته‌ی اموال، تأسیسات و متعلقات عمومی است (قاسمی و همکاران، ۱۳۸۸). همچنین می‌توان آن را به مثابه‌ی جنایتی خُرد و از انواع بزهکاری جوانان دانست (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳). در تحقیق حاضر، از طریق ۱۲ گویه به بررسی متغیر میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی پرداخته شده است.

احساس محرومیت از خدمات شهری: در اینجا عبارت از آن است که فرد احساس کند شهرداری، در رسیدگی به منطقه مورد سکونت وی و ارائه خدمات به ساکنین آن در مقایسه با ساکنین سایر مناطق شهر کوتاهی کرده است. در اینجا میزان احساس محرومیت از خدمات

(۲۰۰۵) نشان می‌دهد که تنوع فضایی در رفتارهای وندالیستی به طور قابل توجهی به عواملی نظیر بی‌نظمی اجتماعی و کاربری زمین مربوط است و با حضور انجمن محلی اوقات فراغت میزان رفتارهای وندالیسی افزایش پیدا کرده است. برخی تحقیقات اخیر بیشتر به نقش محله و مفاهیمی مرتبط با آن شامل سرمایه اجتماعی، همبستگی اجتماعی، اثر جمعی و دلبستگی‌های محلی در گرایش به رفتارهای وندالیستی اشاره دارد (Morenoff et al, 2001, Rosenfeld et al, 2001, Kennedy et al, 1998, Sampson et al, 1997, Hirschfield and Woldoff, 2002, Bowers, 1997, Warner and Rountree, 1997).

تحقیق حاضر در پی پاسخ به این پرسش‌هاست که میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی در شهرهای ایران به چه میزان است؟ چه رابطه‌ای میان محرومیت و رفتارهای وندالیستی وجود دارد؟ آیا بین اندازه شهرها (کلان‌شهرها، شهرهای متوسط و شهرهای کوچک) و میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی رابطه‌ای وجود دارد؟ بدین ترتیب فرضیات زیر مطرح می‌شود:

- ۱- میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی در شهرهای ایران بالاست.
- ۲- بین اندازه شهر و میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی رابطه وجود دارد.
- ۳- بین میزان محرومیت از خدمات شهری و میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی رابطه وجود دارد.

۲-۱- تعاریف و مفاهیم

- اندازه شهر: عوامل متعددی در اندازه یک شهر مؤثرند که در تعریف اندازه شهر کمک می‌کنند. این عوامل عبارتند از:
- ۱- تعداد جمعیت
  - ۲- توان اقتصادی شهر
  - ۳- اندازه فیزیکی شهر
  - ۴- تراکم (زبردست، ۱۳۸۳، ۸).

کوبین لینچ (۱۳۷۶) با تأیید تعداد جمعیت به عنوان شاخص اصلی در این باره چنین می‌گوید: در این مورد توافق کلی وجود دارد که متغیر کلیدی، تعداد جمعیت ساکن است و نه تعداد کارگران یا اندازه زیربنا و یا ارزش پولی تولید (لینچ، ۱۳۷۶). رینر و پار (۱۹۸۰) نیز

شهری را از سه زاویه مورد سنجش قرار می‌دهیم. در تحقیق حاضر متغیر احساس محرومیت از طریق هفت گویه مورد بررسی قرار گرفته شده است.

۲- روش تحقیق

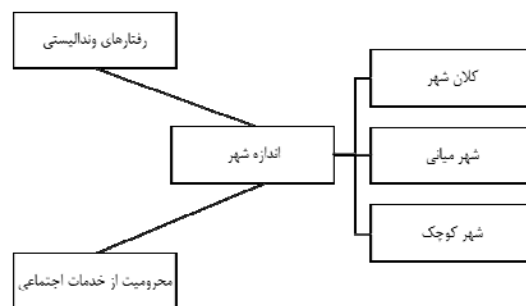
روش پژوهش حاضر، روش اسنادی و پیمایشی است. با استفاده از روش اسنادی، ابعاد مفهومی و نظری موضوع مورد بررسی قرار گرفته و از روش پیمایشی نیز برای بررسی چگونگی توزیع و روابط بین متغیرهای وابسته و مستقل استفاده شده است. برای تحلیل شاخص‌ها نیاز است تا از شهروندان اطلاعات لازم جمع‌آوری گردد که با توجه به جمعیت هر شهر اقدام به تعیین حجم نمونه گردید، با استفاده از روش کوکران (حافظ نیا، ۱۳۷۵، ۲۰) حجم نمونه در سه شهر مورد مطالعه (کلان شهر شیراز، شهر میانی جهرم و شهر کوچک سروستان) تعیین گردید که در جدول شماره (۱) مشاهده می‌شود.

جدول شماره ۱- جامعه آماری و حجم نمونه

شهر	کلان شهر شیراز	جهرم	سروستان
جامعه آماری	۱۴۶۰۶۶۵	۱۱۴۱۰۰۸	۲۲۸۵۵
حجم نمونه	۳۸۴	۳۸۳	۳۸۰

منبع: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰

پس از گردآوری اطلاعات با استفاده از ابزار پرسشنامه خود ساخته و پردازش داده‌ها با نرم‌افزار آماری SPSS، با توجه به سطح سنجش متغیرها از روش‌های آماری توصیفی و آماره‌های استنباطی (همبستگی اسپیرمن، دلبلیو کندال، کروسکال والیس و کای اسکوار) استفاده شده است.

شکل ۱- مدل تجربی تحقیق

۳- یافته‌های پژوهش

به منظور بررسی میزان گرایش پاسخ‌گویان به رفتارهای وندالیستی در سه شهر شیراز، جهرم و سروستان از تعداد ۱۲ گویه به شرح زیر استفاده شده است. بیشترین میانگین مربوط به گویه (اگر هم من گاهی بعضی وسایل عمومی را خراب کنم آن هم در شرایطی که این همه جرم بزرگ در شهر اتفاق می‌افتد، مسأله‌ی مهمی نیست.) با مقدار عددی ۳/۳۶ است و کمترین میانگین مربوط به گویه (به علائم ترافیک و راهنمایی و رانندگی آسیب رسانده‌اید) با مقدار عددی ۲/۴۳ است.

جدول شماره ۲- میانگین میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی

گویه‌های میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی	سروستان	جهرم	شیراز	کل
هنگام عبور یا تفریح در پارک روی چمن‌ها راه رفته‌اید؟	۳/۱۱	۳/۰۵	۲/۱۶	۲/۷۷
گل‌های فضای سبز و پارک‌ها را چیده‌اید؟	۳/۲۳	۲/۹۹	۲/۶۸	۲/۹۷
به عنوان یک تماشاچی خراب کردن صندلی‌ها و تجهیزات ورزشگاه یا اتوبوس‌ها بعد از یک داوری غیر منصفانه، باعث فروکش کردن عصبانیت می‌شود.	۳/۴۲	۳/۴	۲/۶۳	۳/۱۵
اگر هم من گاهی بعضی وسایل عمومی را خراب کنم آن هم در شرایطی که این همه جرم بزرگ در شهر اتفاق می‌افتد، مسأله‌ی مهمی نیست.	۳/۶	۲/۹۱	۳/۵۷	۳/۳۶
گاهی حاشیه نشینان بعضی کشورها در اعتراض به اینکه به امور آنها رسیدگی نمی‌شود، به وسایل نقلیه عمومی آسیب می‌رسانند. اگر من به جای این حاشیه نشین‌ها بودم این کار را نمی‌کردم.	۳/۸۷	۳/۳۹	۲/۷۲	۳/۳۲
وقتی شهرداری کار مردم را راه نمی‌اندازد جا دارد که مردم هم تلاقی‌اش را سر اموال و امکانات شهرداری موجود در شهر در بیاورند.	۳/۸۵	۳/۳۱	۳/۰۵	۳/۴
وقتی کسی در جمع رفقایش باشد و دوستانش محض تفریح و شوخی به خراب کردن وسایل جایی مثل پارک، سینما و ورزشگاه دست بزنند، افت دارد که او هم با آنها همکاری نکند.	۳/۵	۲/۹۵	۲/۸۴	۳/۰۹
در پارک‌ها بر روی تنه درختان یادگاری نوشته‌اید یا آن را خراشیده‌اید؟	۲/۷۲	۲/۸۶	۳/۷۱	۳/۱
صندلی اتوبوس واحد یا سینما را	۲/۵۹	۲/۵۱	۳/۴۷	۳/۱۹

محرومیت از خدمات شهری مربوط به شهر شیراز با میانگین ۳/۵۷ و کمترین میانگین مربوط به شهر سروستان با مقدار میانگین ۲/۲۴ است. میانگین عددی شهر جهرم ۲/۶۱ است.

برای بررسی فرضیه (میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی در شهرهای ایران بالاست). از آزمون کای اسکوار استفاده می‌شود. در جدول شماره ۴ فراوانی‌های مشاهده شده و فراوانی‌های مورد انتظار در میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی مشاهده می‌شود.

جدول شماره ۴- آزمون کای اسکوار گرایش به رفتارهای

وندالیستی

فراوانی	فراوانی‌های مشاهده شده	فراوانی‌های مورد انتظار	اختلاف
خیلی کم	۸۷	۲۲۹/۴	-۱۴۲/۴
کم	۲۶۶	۲۲۹/۴	۳۶/۶
متوسط	۴۳۸	۲۲۹/۴	۲۰۸/۶
زیاد	۲۷۴	۲۲۹/۴	۴۴/۶
خیلی زیاد	۸۲	۲۲۹/۴	-۱۴۷/۴
کل	۱۱۴۷		
آزمون کای اسکوار	۳۸۷/۳۰۲	۱۴۵/۸۶۸	۲۴۹/۰۴۷
درجه آزادی	۴	۴	۴
معنی داری	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰

با توجه به مقدار کای اسکوار، تفاوت معناداری بین فراوانی‌های مشاهده شده و فراوانی‌های مورد انتظار بر اساس سطح معنی داری کوچکتر از ۰/۰۱ وجود دارد. همچنین، توزیع فراوانی‌ها در گزینه‌های زیاد و خیلی زیاد (مجموعاً ۳۵۶ نفر) بیشتر از توزیع فراوانی‌ها در در گزینه‌های کم و خیلی کم (مجموعاً ۳۵۳ نفر) است. با توجه به نسبت بیشتر فراوانی طبقات زیاد و خیلی زیاد می‌توان گفت که فرض تحقیق تأیید می‌شود (جدول شماره ۴). بنابراین می‌توان گفت که میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی در شهرهای ایران بالاست.

به منظور بررسی رابطه میان دو متغیر احساس محرومیت از خدمات شهری و میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی از آزمون همبستگی اسپیرمن استفاده می‌شود.

پاره کرده‌اید؟				
تصاویر کتب یا مجلات کتابخانه‌ها را در آورده‌اید؟	۳/۱۳	۳/۸۶	۲/۲	۳/۰۶
به علائم ترافیک و راهنمایی و رانندگی آسیب رسانده‌اید؟	۲/۰۶	۳/۱۲	۲/۱۴	۲/۴۳
آگهی‌های تجاری و ترحیم را از روی دیوارها پاره نموده‌اید؟	۲/۶۴	۲/۴۸	۲/۳	۲/۴۷
کل	۳/۱۳	۳/۱۵	۲/۷۱	۲/۹۹

به طور کلی، میانگین گرایش به رفتارهای وندالیستی در هر سه شهر عدد ۲/۹۹ است. بیشترین میانگین گرایش به رفتارهای وندالیستی مربوط به شهر جهرم با میانگین ۳/۱۵ و کمترین میانگین مربوط به شهر شیراز با مقدار میانگین ۲/۷۱ است. میانگین عددی شهر سروستان ۳/۱۳ است.

به منظور بررسی متغیر احساس محرومیت از خدمات شهری از هفت گویه به شرح زیر استفاده کردیم. بیشترین میانگین مربوط به گویه (پهنای کوچه‌ها و خیابان‌های این شهر مناسب نیست) با مقدار عددی ۳/۰۵ است و کمترین میانگین مربوط به گویه (از وضعیت آسفالت این شهر راضی هستم) با مقدار عددی ۲/۲۹ است.

جدول شماره ۳- میانگین گویه‌های محرومیت از خدمات شهری

گویه	سروستان	جهرم	شیراز	کل
پهنای کوچه‌ها و خیابان‌های این شهر مناسب نیست.	۲/۶۱	۲/۶۲	۳/۹۱	۲/۰۵
از وضعیت آسفالت این شهر راضی هستم.	۲/۴۳	۲/۷۴	۱/۷	۲/۲۹
در مجموع ظاهر کوچه‌ها و خیابان‌های این اطراف بدمنظره و فرسوده است.	۱/۶۶	۲/۲۶	۴/۰۲	۲/۶۵
جمع‌آوری زباله در این شهر رضایت بخش نیست.	۳/۲۱	۲/۵۶	۳/۰۱	۲/۹۲
شهرداری در امر زیباسازی و درخت کاری و گل کاری کوتاهی کرده است.	۱/۴۶	۲/۷۴	۴/۰۹	۲/۷۷
امکانات و تجهیزات ورزشی عمومی در این شهر رضایت بخش نیست.	۲/۲۲	۲/۷	۲/۵۸	۲/۵
تعداد پارک‌های این شهر پاسخ‌گوی نیاز مردم نیست.	۲/۵۱	۲/۴۷	۳/۶۶	۲/۸۸
کل	۲/۲۴	۲/۶۱	۳/۵۷	۲/۸۱

میانگین احساس محرومیت از خدمات شهری در هر سه شهر عدد ۲/۸۱ است. بیشترین میانگین احساس

جدول شماره ۵- رابطه بین وندالیسم و محرومیت از خدمات

شهری			
تعداد	سطح معناداری	ضریب همبستگی	گرایش به وندالیسم احساس محرومیت
۳۸۰	۰/۰۰۰	۰/۹۵۱	سروستان
۳۸۲	۰/۰۰۰	۰/۹۰۵	چهرم
۳۸۴	۰/۰۰۰	۰/۹۲۲	شیراز
۱۱۴۷	۰/۰۰۲	۰/۸۶	کل

بررسی رابطه میزان احساس محرومیت پاسخ‌گویان با میزان گرایش به وندالیسم در جدول شماره ۶ نشان می‌دهد که بین محرومیت خدمات شهری و گرایش به رفتارهای وندالیسم رابطه‌ای معنی دار وجود دارد. مقدار ضریب همبستگی اسپیرمن (۰/۸۶) بین گرایش به وندالیسم و میزان احساس محرومیت نشان می‌دهد که رابطه‌ای مثبت بین این دو متغیر وجود دارد. یعنی هر چه میزان احساس محرومیت بیشتر باشد، فرد گرایش بیشتری به رفتارهای وندالیستی دارد و هر چه فرد از احساس محرومیت کمتری رنج ببرد، گرایش کمتری هم به رفتارهای وندالیستی دارد.

برای پی بردن به این موضوع که آیا تفاوت معنی‌داری در میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی در شهرها با اندازه‌های مختلف وجود دارد یا خیر از آزمون کروسکال والیس استفاده می‌شود. در جدول شماره ۷، مقدار آزمون کای اسکور (۴۸/۰۱) در سطح خطای کوچکتر از ۰/۰۱ معنی دار است. بنابراین به لحاظ آماری در میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی در شهرها با اندازه‌های مختلف، تفاوت وجود دارد.

جدول شماره ۶- آزمون کروسکال والیس و رتبه‌های دلیو کندال

معنی داری	درجه آزادی	ضریب کای اسکور	آزمون کروسکال والیس
۰/۰۰۰	۲	۴۸/۰۱۰	متغیر اندازه شهری رفتار وندالیستی
تعداد	درجه آزادی	ضریب دلیو کندال	معنی داری
۳۸۰	۲۶۴/۸۰۲	۰/۳۴۸	سطح معنی داری
شهر	چهرم	سروستان	
میانگین رتبه	۲/۲۲	۲/۲۳	شیراز

به منظور بررسی اینکه در کدام اندازه شهرها، گرایش به رفتارهای وندالیستی بیشتر و در کدام شهرها کمتر است از آزمون رتبه‌های دلیو کندال استفاده می‌شود.

طبق نتایج جدول شماره ۸ با توجه به ضریب دلیو کندال ۰/۳۴۸ و سطح معنی داری ۰/۰۰۰ که کمتر از ۰/۰۱ است، می‌توان، گفت که میانگین رتبه در سروستان (۲/۲۳) در میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی بیشتر از شهرهای چهرم (۲/۲۲) و شیراز (۱/۵۵) است.

۴- نتیجه گیری

در تحقیق حاضر، به رابطه اندازه شهر و میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی در شهرهای شیراز، چهرم و سروستان پرداخته شد. نتایج تحقیق از طریق آزمون کای اسکور نشان می‌دهد که میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی در شهرهای مورد مطالعه مناسب نیست. همچنین به منظور بررسی رابطه میان دو متغیر احساس محرومیت از خدمات شهری و میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی از آزمون همبستگی اسپیرمن استفاده شد. نتایج نشان می‌دهد که بین محرومیت خدمات شهری و گرایش به رفتارهای وندالیسم رابطه‌ای معنادار وجود دارد.

به علاوه برای پی بردن به این موضوع که آیا تفاوت معنی‌داری در میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی در شهرها با اندازه‌های مختلف وجود دارد یا خیر از آزمون کروسکال و آزمون رتبه‌های دلیو کندال والیس استفاده شد. نتایج نشان داد که به لحاظ آماری در میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی در شهرها با اندازه‌های مختلف تفاوت وجود دارد و میانگین رتبه در شهر سروستان در میزان گرایش به رفتارهای وندالیستی بیشتر از شهرهای چهرم و شیراز است.

بنابراین تحقیق حاضر نشان می‌دهد که در شهرهای بزرگ میزان گرایش به رفتارهای بزهکارانه کمتر از شهرهای کوچکتر است. عوامل متعددی در فرایند کاهش رفتارهای وندالیستی در شهرهای بزرگ می‌تواند، دخیل باشند که در ادامه توضیح داده می‌شود:

- جین جکوبز معتقد است که در کلان‌شهرهای بزرگ، نظارت همگانی افزایش می‌یابد. وی این نظارت همگانی را «چشم در خیابان» نامیده است. تحقیقات دیگری نیز نشان داده است با مقیاس محله، افزایش

منابع

- ایمانی جاجرمی، حسین (۱۳۸۰) اندازه شهر و کیفیت روابط اجتماعی، فصلنامه مدیریت شهری، شماره ۸، صص ۱۰۶-۱۱۱.
- باستیه، ژان و برناردزر (۱۳۷۷) شهر، ترجمه علی اشرفی، انتشارات دانشگاه هنر.
- حافظ نیا، محمدرضا (۱۳۷۵) روش تحقیق در علوم انسانی، تهران: سمت.
- دورکهایم، امیل (۱۳۴۳) قواعد روش جامعه شناسی، ترجمه علی محمد کاردان، تهران: دانشگاه تهران.
- رمی، ژان (۱۳۵۸) تاریخچه مختصری از جامعه شناسی شهری مکتب شیکاگو، ترجمه مینا مخبری، تهران: انتشارات نشر ایران.
- ریتزر، جورج (۱۳۸۷) نظریه جامعه شناسی در دوران معاصر، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: انتشارات علمی.
- ژانورن، پاتریس (۱۳۶۷) وندالیسم: بیماری جهان خرابکاری، ترجمه فرخ ماهان، مجله دانشمند، شماره پی در پی ۲۹۹، شماره ۶، صص ۳۳-۲۸.
- شکر بیگی، عالییه، محمدی راد، فاطمه (۱۳۸۵) بررسی علل و عوامل نظری وندالیسم در میان جوانان مروری بر یافته های یک تحقیق در تهران بزرگ، بیمه و توسعه، شماره ۱۳ و ۱۴، صص ۶۲-۶۶.
- شوانینگن، ویلنژان (۱۳۸۱) وندالیسم در فضای عمومی و حمل و نقل شهری، مجله شهرداریها، شماره ۴۱.
- صدیقی سروسستانی، رحمت‌الله (۱۳۶۹) انسان و شهرنشینی، فصلنامه نامه علوم اجتماعی، شماره ۲، صص ۱۹۷-۲۲۶.
- عزیز آبادی فراهانی، فاطمه و سامه ابتهاج (۱۳۹۱) نقش مدیریت فرهنگی در مواجهه با پدیده وندالیسم، مطالعه موردی منطقه شش شهرداری تهران، مجله مدیریت فرهنگی، شماره ۱۸، صص ۸۰-۶۱.
- علی اکبری، اسماعیل (۱۳۸۳) توسعه شهری و آسیب‌شناسی اجتماعی در ایران، فصلنامه پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۴۸، صص ۶۹-۴۹.
- فرهنگ لانگمن (۲۰۰۳). فرهنگ لانگمن، انتشارات سپاهان انقلاب، تهران.
- تراکم شهری با کاهش میزان نرخ جرم و جنایت به ویژه در جرائم خشونت آمیز همراه است (Christens and Li and Rainwater 2000Speer 2005).
- شهرهای بزرگ ممکن است برای ساکنان کم درآمد، فرصت های اقتصادی بهتری را از طریق دسترسی بهتر به فرصت‌های آموزش و اشتغال به همراه کیفیت بالای حمل و نقل عمومی ارائه دهد. افزایش کیفیت خدمات در شهرهای بزرگ رضایت نسبی بالاتری را در بین ساکنان نسبت به شهرهای کوچکتر حاصل می‌کند.
- شهرهای بزرگتر ممکن است پلیس کارآمدتر و خدمات اجتماعی بهتری داشته باشند و در محلات متراکم‌تر ممکن است پاسخ پلیس، سریع‌تر باشد. بنابراین رفتارهای بزهکارانه می‌تواند کاهش پیدا کند.
- تلاش‌های امنیتی (گشت‌های امنیتی، دوربین‌ها و آموزش شهروندان) ممکن است باعث کاهش رفتارهای بزهکارانه در سراسر یک محله و شهر شود.
- بنابراین، سیاست‌هایی همچون افزایش تراکم و توسعه کابری‌های مختلط، تشویق به پیاده‌روی و دوچرخه سواری، بهبود آموزش و تسهیل فرصت‌های اشتغال برای مردم فقیر و بهبود سرعت واکنش پلیس می‌تواند به کاهش رفتارهای وندالیستی و بزهکارانه کمک کند.
- در نهایت می‌توان گفت که پیش‌گیری از این پدیده در شهرها اغلب مبتنی بر دو دیدگاه است: مؤلفه‌های موقعیتی که به بررسی زمینه‌های بروز وندالیسم در محیط فیزیکی شهر توجه دارد، و مؤلفه‌های انگیزشی که به بررسی ویژگی‌های شخصیتی و نظام ارزشی فرد می‌پردازد. به همین خاطر است که برای مقابله با وندالیسم، هم باید به طراحی و مکان یابی وسایل و امکانات شهری توجه داشت و هم به آموزش شهروندان و اندیشیدن تدابیر روان‌شناختی در جهت اصلاح رفتارهای ضد اجتماعی وندال‌ها مبادرت ورزید.

پی‌نوشت

- ¹ Vandalism
- ² City size
- ³ Hot Spots
- ⁴ Chombart de lauwes
- ⁵ Angels
- ⁶ Eyes on the Street

نظریان، اصغر (۱۳۸۵) پویایی نظام شهری در ایران، انتشارات مبتکران.

نقدی، اسداله (۱۳۹۲) حاشیه نشینی، تئوری ها روش ها مطالعات موردی، تهران، انتشارات جامعه شناسان، تهران.

هال، ادوارد ت (۱۳۹۰) بعد پنهان، ترجمه: منوچهر طبیبیان، چاپ پنجم، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

Ceccato, Vania and Haining, Robert, 2005, Assessing the Geography of Vandalism: Evidence from a Swedish City, Urban Studies, Vol. 42, No. 9, August 2005, pp1637-1656.

Chombart De Lauwe, Paul, 1959, Famille et Habitation, Paris: Editions du Centre National de la Recherche Scientifique.

Christopher R. Browning, et al., 2010, Commercial Density, Residential Concentration, and Crime: Land Use Patterns and Violence in Neighborhood Context, Journal of Research in Crime and Delinquency, Vol. 47, No. 3, pp. 329-357.

Churchman, A., 2001, Environmental Psychology and Urban Planning: where can the Twain meet? Handbook Environmental Psychology, John Wiley and Sons, Inc., New York, pp.191-202.

Fischer, C. S., 1980, Spread of Violent Crime From City to Countryside, 1955 to 1975, Rura

sociology Volume:45 Issue:3 Dated:,1980, pp:416-434.

Gerda, R., Wekerle and Carolyn Whitzman., 1998, Safe Cities, Guidelines for Planning, Design, and Management, New York.

Gifford, R., 1997, Environmental Psychology: Principles and Practice, Ayn and Bacon.

Gladstone, F. J., 1990, Vandalism: a Constructive approach, in ward, C., Ed., Vandalism, London: Architectural Press.

Hauber, A.R., 1991, Delinquency and Vandalism in the Netherlands Public Transportation System, Economic Research Center, Netherlands.

HIRSCHFIELD, A. and BOWERS, K. J., 1997, The effect of social cohesion on levels of recorded crime in disadvantaged areas, Urban Studies, 34, pp. 1275-1295.

قاسمی، محمدعلی (۱۳۸۴) بررسی عوامل اجتماعی اقتصادی مؤثر بر میزان مشارکت روستاییان در طرح های عمران، فصلنامه روستا و توسعه. سال ۸. شماره ۴، صص ۱۱۲.

کلانتری، محسن (۱۳۸۰) توزیع جغرافیایی جرم و جنایت در مناطق شهر تهران، پایان نامه دکتری، گروه جغرافیا، دانشگاه تهران.

گومز بوندیا، هرناندو (۱۳۸۰) جرایم شهری گرایش ها و روش های مقابله با آن ها، ترجمه: فاطمه گیوه چیان، انتشارات دفتر پژوهش های فرهنگی.

گومز بوندیا، هرناندو (۱۳۸۰) جرایم شهری گرایش ها و روش های مقابله با آن ها، ترجمه: فاطمه گیوه چیان، تهران: انتشارات دفتر پژوهش های فرهنگی.

لوین، دونالد ان (۱۳۸۱) جامعه شناسی در جستجوی کلاسیک ها، مورد زیمبل در بنیان گذاران جامعه شناسی، ترجمه غلامعباس توسل، چاپ دوم، تهران: قومس.

لینچ، کوین (۱۳۷۶) تئوری شکل خوب شهر، ترجمه سید حسین بحرینی. دانشگاه تهران، تهران.

محمد زاده تیتکانلو، حمیده (۱۳۸۱) تبیین نقش شهرهای متوسط در توسعه فضایی منطقه ای، مورد: شهر بجنورد. رساله دکتری شهرسازی. دانشگاه تهران،

مرکز آمار ایران (۱۳۹۰) سرشماری عمومی نفوس و مسکن، مرکز آمار ایران، تهران.

مطلق، معصومه و ساجده ندری (۱۳۹۲) بررسی جامعه شناسی عوامل مؤثر بر گرایش دانش آموزان پسر به وندالیسم در محیط مدارس، مطالعه موردی دبیرستانهای شهرستان خرم-آباد، مجله مطالعات جامعه شناسی جوانان، سال چهارم، شماره دهم، صص ۱۳۶-۱۱۷.

معصوم، جلال (۱۳۸۰) شهرداری ها و جامعه، مجله شهرداری ها، شماره ۲۴، ص ۵.

KENNEDY, B. P. I., KAWACHI, D., PROTHROWSTITH, K. L. and GUPTA, V. ,1998, Social capital, income inequality, and firearm violent crime, *Social Science and Medicine*, 47, pp. 7–17.

Li, Jianling and Jack Rainwater, 2000, *The Real Picture of Land-Use Density and Crime: A GIS Application*, presented at the Twentieth Annual ESRI International User Conference in San Diego, California, June 26-30, 2000.

MORENOFF, J., SAMPSON, R. J. and RAUDENBUSH, S. ,2001, Neighborhood inequality, collective efficacy, and the spatial dynamics of homicide, *Criminology*, 39, pp. 517–560.

Mouritzen, PE ,1989,. City size and citizens' satisfaction: two competing theories revisited. *European Journal of Political Research*, No17, pp661–688.

Oliver, E, ,2000, City size and Civic involvement in metropolitan American, *American Political Science Review* , Vol. 94, No. 2 ,Jun., 2000., pp 361-373.

ROSENFELD, R.,MESSNER, S. F. and BAUMER, E. P. ,2001, Social capital and homicide, *Social Forces*, 80, pp. 283–309.

SAMPSON, R. J., RAUDENBUSH, S. W. and EARLS, F. ,1997, Neighborhoods and violent crime: a multilevel study of collective efficacy, *Science*, 277, pp. 918–924.

WARNER, B. D. and ROUNTREE, P. W., 1997, Local social ties in a community and crime model: questioning the systemic nature of informal social control, *Social Problems*, 44, pp.523–539.

Wilkinson, T. ,1995, Raiders of the Parks, *Journal of National Parks*, Sep-oct.

Wilson, P and Healy, P ,1986,. Graffiti and Vandalism, A Report to New State Rail Authority.

Archive of SID